

บทคัดย่อ

ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมุ่งปฏิบัติการเพื่อหาคำตอบว่า วัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้าน สามารถจะรื้อให้พื้นขึ้นมาได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เพราะเหตุใดและถ้าสามารถจะรื้อให้พื้นขึ้นมาได้จะอย่างไร เพื่อต้องการชี้ชัดให้เห็นว่าวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้าน สามารถจะพัฒนา/ปรับและประยุกต์ได้หรือไม่ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี 3 กลุ่มมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน คือ (1)กลุ่มทฤษฎีที่ใช้เพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน เนื้อหาและความหมายของตัวสื่อ ตลอดจนปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยใช้ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) (2) กลุ่มทฤษฎีที่เอามาวิเคราะห์พิธีกรรมและเวทิต่างๆ ประกอบด้วย ทฤษฎีสัญญาวิทยา แนวคิดการสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ : ทศณะของ Habermas และแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยพิจารณาจากเกณฑ์ทางโลก-ทางธรรม (Secular v.s Sacred) และ(3) กลุ่มทฤษฎีที่ใช้เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาในการรื้อฟื้นสื่อพื้นบ้านสำหรับสร้าง/หนุนเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ใช้ทฤษฎีกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Reproduction)

ท่ามกลางสภาพปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ยาเสพติด การพนัน การตีกัน และเรื่องเซ็กส์ เป็นต้น หลายคนมองว่าการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ต้นเหตุของปัญหาคือ “วัฒนธรรมเริ่มเสื่อม”

จากการทบทวนเอกสารวิชาการพบว่างานวิจัยที่ผ่านมาที่ทำการศึกษาในประเด็นวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านนั้น ส่วนมากจะเป็นการศึกษาในแนวเดียวกันคือเพื่อรู้และได้คำตอบที่คล้ายๆกัน คำถามที่ตามมาคือเมื่อรู้แล้วจะอย่างไรต่อไป จะนำวิชาการ/ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษานามาเชื่อมโยงกับกระบวนการปฏิบัติการอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม สิ่งเหล่านี้ยังไม่เกิดขึ้นเมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงพบเห็นคนส่วนใหญ่มองวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านที่เป็นเพียง “รูปแบบ/ส่วนที่มองเห็น” เท่านั้น

ในงานวิจัยชิ้นนี้พบประเด็นสำคัญ 2 ประการดังนี้คือ ประเด็นแรก คำว่า “วัฒนธรรม” คนส่วนใหญ่มองวัฒนธรรมเป็นเพียง “รูปแบบ/ส่วนที่มองเห็น” เท่านั้น ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจถึง “คุณค่า/เนื้อหา/ความหมาย” ซึ่งเป็นส่วนที่มองไม่เห็นของวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านเลย ปรากฏการณ์ที่พบคือยังมีคนเป็นจำนวนมาก (ทั้งจากผู้ที่ได้รับการศึกษาชั้นสูงและผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย) ที่ยังมีการดูถูกความเชื่อของคนบางกลุ่ม เช่น หาวว่าเป็นเรื่องล้าสมัยและเป็นเรื่องมงาย เป็นต้น

ประเด็นที่สอง วัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านสามารถที่จะรื้อให้พื้นขึ้นมาได้ ในการรื้อฟื้นวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านนั้น (1)ต้องดำเนินงานเน้นที่กระบวนการเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าของวัฒนธรรม (2) ต้องใช้หลักการ "สิทธิทางวัฒนธรรมของเจ้าของวัฒนธรรม" นั่นคือให้เจ้าของวัฒนธรรมเป็นคนตัดสินใจว่าจะรื้ออะไรและรื้ออย่างไร และ(3)ในการรื้อฟื้นนั้นต้อง “ครบเครื่องเรื่องรื้อฟื้น” นั่นก็คือต้องได้ทั้ง

ส่วนที่เป็น “รูปแบบ” และส่วนที่เป็น “คุณค่า/เนื้อหา/ความหมาย” ของวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้าน โดยการ
รื้อฟื้นวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านต้องกระทำภายใต้เงื่อนไข เพื่อชุมชน โดยชุมชนและเป็นของชุมชน

Abstract

This study was conducted as a Participatory Action Research (PAR) that focused on its implementation that would determine whether local culture or traditional media can be revived or not, and if not, why and if so, how it can be revived. The need was to pinpoint and indicate whether local culture or traditional media can still be developed or modified and applied using three sets of concepts and theories that served as implementation guidelines. These 3 sets of theories and concepts consisted of 1) the set of theories used to build up understanding of the roles and functions of traditional media from the past to the present, the content and meaning of the traditional media and the factors that caused these changes, through the use of the theory of functionalism; 2) the set of theories used to analyze various ceremonies and forum meetings consisting of the theory of consciousness, media concept of a public area: Habermas vision and concept of social changes by considering secular vs. sacred criterion; and 3) the set of theories used to identify development guidelines in reviving traditional media to build up or assist in the strengthening of the community through the theory on reproduction.

Amidst the social problems that exist today particularly those affecting children and youth, whether drug addiction, gambling, inflicting physical injury, sex, etc., many people realized that in the past, solving extreme problems was like solving the main cause of the problem referred to as “the beginning of cultural deterioration”.

Based on the review of various academic papers, it was shown that past researches that dealt with issues of local culture or traditional media were mostly studies along the lines of the search for knowledge and thus, obtained almost similar responses. The ensuing question should then consider what to do next after obtaining knowledge and how education or knowledge attained from learning could be linked to practices that would help solve social problems. These things have not yet occurred, thus most people were found to focus on local culture or traditional media only as “a visible form or component”.

In this research, two main issues were encountered. The first issue referred to the “culture” which most people viewed only as “a visible form or component” without any knowledge or understanding of its “value or content or meaning”, thus not allowing the focus towards local culture or traditional media. This phenomenon can be observed in a high number of people (from a contrasting groups of highly and lowly educated people) who are still looking down on the beliefs of some groups that were seemed to be outdated, speculative, etc.

The second issue considered the ability of the local culture or traditional media to be revived. This entailed 1) the need for the implementation to emphasize on the process of building up the confidence for the owner of the local culture; 2) the use of principle on “cultural rights of the culture owner” which allowed the culture owner to become the decision maker on what to revive and how; and 3)

during the revival, there should be “complete mechanism of revival” which meant that the part of “the form” and the part of “the value or content or meaning” of local culture or traditional media must be revived with conditions for the community by the community and of the community.